

Доктрина «підняття корпоративної завіси» як механізм захисту прав міноритарних акціонерів

Оксана Вікторівна Адамович¹

Опубліковано	Секція	УДК
25.08.2025	Право	347.7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17111684>

Анотація. У статті досліджуються правові аспекти процедури примусового викупу акцій міноритарних акціонерів (squeeze-out), яка була впроваджена в Україні в процесі гармонізації із законодавством ЄС. Визначаючи сквіз-аут як механізм підвищення ефективності корпоративного управління, аналізуються ризики зловживань, що виникають у зв'язку з його застосуванням, зокрема щодо заниження вартості акцій. Особлива увага приділяється доктрині «підняття корпоративної завіси» як інструменту захисту прав міноритарних акціонерів. У роботі висвітлюються ключові правові позиції Верховного Суду України щодо застосування цієї доктрини, які дозволяють судам виходити за рамки формальної правосуб'єктності юридичних осіб для встановлення кінцевих бенефіціарів та їх солідарної відповідальності. Зроблено висновок про те, що судова практика формує ефективний механізм захисту прав слабшої сторони у корпоративних відносинах.

Ключові слова: сквіз-аут, примусовий викуп акцій, міноритарні акціонери, доктрина «підняття корпоративної завіси», корпоративне управління, захист прав акціонерів, Верховний Суд, бенефіціар, солідарна відповідальність.

The Doctrine of «Piercing the Corporate Veil» as a Mechanism for Protecting the Rights of Minority Shareholders

Annotation. This article investigates the legal framework and practical application of the squeeze-out procedure, introduced in Ukraine as part of the country's alignment with European Union corporate law standards. The analysis emphasizes the dual nature of the squeeze-out: on the one hand, it fosters efficiency in corporate governance, capital consolidation, and reduction of administrative costs; on the other hand, it poses risks for minority shareholders, particularly concerning the undervaluation of shares and lack of effective judicial oversight. A central element of the study is the doctrine of "piercing the corporate veil," considered an essential instrument for balancing the interests of majority and minority shareholders. This doctrine allows courts to transcend the formal legal identity of a corporation, thereby identifying ultimate beneficiaries and assigning joint liability in cases of abuse. The article highlights key decisions of the Supreme Court of Ukraine that have integrated this doctrine into judicial reasoning, marking an evolution in national case law towards enhanced shareholder protection.

¹ Доктор філософії в галузі права, старший викладач кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України, адвокат, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8678-6060>.

The research further contextualizes the squeeze-out within broader European and international approaches, referencing the EU Directive 2004/25/EC on takeover bids, as well as Anglo-American legal traditions where the doctrine originated. By tracing its development from the landmark English case *Salomon v. Salomon* (1897) to contemporary applications in Ukraine, the paper shows how comparative legal experience informs domestic jurisprudence. The author argues that the transplantation of the doctrine into Ukrainian corporate disputes is not merely theoretical but has already yielded tangible results in preventing abuses by controlling shareholders, especially where they operate through affiliated entities or offshore structures. Such practices often undermine minority rights by concealing real beneficiaries and obstructing the enforcement of court judgments.

Keywords: Squeeze-out, compulsory share buyout, minority shareholders, piercing the corporate veil, corporate governance, shareholder rights protection, Supreme Court, beneficiary, joint liability.

Вступ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана у 2014 році, стала ключовим інструментом гармонізації українського законодавства з правом ЄС, зокрема у сфері корпоративного управління та захисту прав інвесторів. Одним із проявів цієї гармонізації стало запровадження до корпоративного законодавства України механізму примусового викупу акцій міноритарних акціонерів (squeeze-out), що є загальноновизнаним інститутом у практиці корпоративного права ЄС.

На рівні *acquis communautaire*, процедура сквіз-аут закріплена, зокрема, у Директиві 2004/25/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 21 квітня 2004 року [1] про пропозиції поглинання (далі – Директива 2004/25/ЄС), яка дозволяє мажоритарному акціонеру, що володіє не менш як 90% акцій компанії, примусово викупити залишкові акції у міноритарних акціонерів. Такий механізм сприяє підвищенню ефективності корпоративного управління, консолідації капіталу, зниженню витрат на адміністрування публічних компаній та сприяє реалізації стратегій поглинання й реорганізації.

Водночас, в Україні, на практиці реалізація сквіз-ауту часто супроводжується спробами заниження вартості акцій або штучного формування контролюючих пакетів через пов'язаних осіб. У цьому контексті особливого значення набуває доктрина «підняття корпоративної вуалі (завіси)», яка дозволяє судам вийти за формальні межі юридичної особи та виявити кінцевих бенефіціарів, з метою недопущення зловживань правом та забезпечення балансу інтересів у корпоративних спорах. Використання цієї доктрини в українській судовій практиці, зокрема у справах, пов'язаних із процедурою сквіз-ауту, є порівняно новим явищем, але вже демонструє потенціал як засобу правового реагування на недобросовісну поведінку мажоритаріїв, а також протидії зловживанням корпоративною правосуб'єктністю.

Актуальність теми зумовлена потребою у комплексному аналізі правової природи сквіз-ауту, умов і меж застосування доктрини «підняття корпоративної завіси», а також розробці підходів до забезпечення ефективного судового захисту прав міноритарних акціонерів.

Метою статті є з'ясування особливостей правового регулювання та практичного застосування процедури сквіз-аут в Україні, аналіз актуальних правових позицій Верховного Суду, а також дослідження потенціалу доктрини «підняття корпоративної завіси» як засобу захисту прав міноритаріїв. У межах поставленої мети стаття спрямована на виявлення правових прогалин, системних ризиків зловживань у корпоративному управлінні та формулювання пропозицій щодо удосконалення національного законодавства.

Питанням правового регулювання процедури сквіз-ауту присвячено наукові дослідження українських вчених, таких як О. Зозуляк, Ю. Жорнокуй, В. Стафійчук, О. Хашко, В. Цікало, С. Логвиненко, О. Яворська. Окремі аспекти корпоративної відповідальності у спорах щодо оскарження сквіз-ауту розглядалися у працях Ю. Соколовської, А. Прокопчука, О. Беляневич, О. Кологойди. Доктрина «підняття корпоративної завіси» стала об'єктом дослідження таких авторів, як К. Полосенко, Т. Карнаух, Р. Сабадаш, М. Єреми та інших. Водночас, з огляду на постійно зростаючу кількість судових справ щодо примусового викупу акцій та поширення випадків зловживань з боку кінцевих бенефіціарів, потребує подальшого комплексного вивчення правова природа інституту обов'язкового відчуження акцій міноритарних акціонерів на вимогу особи, що володіє домінуючим пакетом, із урахуванням можливостей застосування доктрини «підняття корпоративної вуалі» як інструменту судового захисту їх прав.

Результати

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 23 березня 2017 р. № 1983-VIII (діл – Закон від 23.03.2017) [2] вперше на законодавчому рівні закріплено інститут обов'язкового продажу акцій акціонерів на вимогу особи, яка володіє домінуючим пакетом акцій, або, як називають цей інститут у США та країнах західної Європи, – «squeeze-out» (сквіз-аут). Squeeze-out передбачає право особи, яка стала власником 95% акцій і більше, здійснювати примусовий викуп акцій у міноритарних акціонерів [3, с. 43]. З одного боку, це сприяє підвищенню ефективності управління, зниженню адміністративних витрат та консолідації активів, що є важливим для великих інвестиційних проєктів. З іншого боку, процедура сквіз-ауту несе значні ризики для прав міноритарних акціонерів, оскільки примусово позбавляє їх власності, часто за ціною, яка може бути набагато нижчою за ринкову.

У законодавстві деяких країн Європи та світу панують дві основні моделі регулювання процедури публічної пропозиції – британська, що стала базовою для європейської моделі регулювання, та американська (США). Усі розвинуті корпоративні правопорядки з часом дійшли необхідності законодавчої регламентації процедури викупу акцій у міноритаріїв, у випадку концентрації однією особою пакету акцій, що, як правило, перевищує 90 %. Директива 2004/25/ЄС надає можливість державам – членам Європейського Союзу самостійно визначати поріг для застосування squeeze-out та sell-out, проте він не може бути меншим 90 % та більшим 95 % голосуючих акцій товариства [3, с. 114].

Застосування процедури обов'язкового викупу акцій з ініціативи мажоритарного власника зумовлене потребою у впровадженні ефективної моделі корпоративного управління, що, у свою чергу, здатна посилити ринкову стійкість і конкурентоздатність компанії.

На сьогодні в національному законодавстві відсутнє нормативне визначення поняття сквіз-аут, а також належне правове регулювання даної процедури.

Аналізуючи визначення сквіз-ауту в національному праві, слід вказати, що законодавець вибрав більш широкий підхід, ніж той, що викладений у стандартах Директиви ЄС, охопивши цією процедурою всі акціонерні товариства, а не лише ті, акції яких обертаються на регульованому ринку цінних паперів. Натомість поріг для застосування процедури сквіз-ауту було вибрано вищим, ніж 90 відсотків, що визначається мінімальним у Директиві [4, с. 315].

Можливість примусового викупу акцій викликає дискусію як серед практиків, так і серед теоретиків. І для цього є підстави, оскільки позбавлення права власності зачіпає основні права та свободи людини: встановлюється право мажоритарного акціонера в

односторонньому позасудовому порядку позбавити міноритарного акціонера належних йому акцій, а також передбачається формальна позасудова процедура позбавлення міноритарного акціонера належних йому акцій без будь-якого врахування його інтересів і без ефективного судового контролю [5, с. 31].

Основною причиною критики інституту обов'язкового продажу акцій акціонерів на вимогу особи, яка володіє домінуючим контрольним пакетом акцій, є ... неефективний механізм визначення справедливої ціни акцій. Очевидним є те, що під «справедливою ціною акцій» мажоритарний акціонер та міноритарій уявляють абсолютно різні цифри. Так, мажоритарному акціонеру вигідне заниження ціни акцій, оскільки чим менша ціна однієї акції, тим меншу грошову суму він буде зобов'язаний сплатити міноритаріям [3, с. 43].

На необхідності впровадження законодавчого захисту прав міноритарних акціонерів наголошують такі науковці як О. Кологойда, В. Стафійчук, Ю. Жорнокуй та ін. Проте, станом на сьогоднішній день оновлений Закон України «Про акціонерні товариства» [6] не містить норм про солідарну відповідальність за порушення порядку реалізації процедури сквіз-ауту.

Про це яскраво свідчить порівняння ч. 21 ст. 95 (сквіз-аут) та ч. 8 ст. 97 (sell-out – сел-аут) нової редакції Закону «Про акціонерні товариства». Для сел-ауту в новій редакції закону законодавець закріпив солідарну відповідальність за належне виконання обов'язку щодо придбання акцій товариства на вимогу акціонерів відповідно до процедури, передбаченої законом, у разі якщо власниками пакета акцій у розмірі домінуючого контрольного пакета акцій є дві та більше особи, що діють спільно. Однак у ст. 95 Закону України «Про акціонерні товариства», яка регулює «дзеркальну» процедуру сквіз-ауту, аналогічне положення не включив, обмеживши в ч. 21 ст. 95 право акціонерів звертатись до суду з позовом до заявника вимоги про стягнення компенсації належної вартості акцій [7, с. 99].

З огляду на зазначене постає необхідність пошуку дієвого механізму захисту прав міноритарних акціонерів.

Насьогодні ключову роль у формуванні єдиної правозастосовної практики та імплементації міжнародних правових доктрин у національне законодавство відіграє Верховний Суд. Зокрема, визначальною для подальшого формування судової практики в контексті захисту міноритарних акціонерів стала постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 908/137/18 від 24 листопада 2020 року, в якій висловлена правова позиція, що: «...нормами Закону України «Про акціонерні товариства» передбачено примусове відчуження міноритарними акціонерами належних їм акцій на вимогу власників домінуючого контрольного пакета акцій. Запровадження державою зазначеного законодавчого регулювання зумовлено наявністю інтересів суспільства у сталому функціонуванні та розвитку акціонерних товариств, що забезпечує робочі місця та сплату податків у державі, зростанні інвестиційної привабливості акціонерних товариств, зменшенні корпоративних конфліктів, рейдерства тощо. Зазначене вимагає належного рівня корпоративного управління та мінімізації пов'язаних із цим витрат, необхідних, зокрема, для підтримання інфраструктури, пов'язаної зі скликанням загальних зборів акціонерного товариства або з реалізацією акціонерами своїх інших прав та повноважень. Отже, забезпечення можливості примусового викупу акцій може відповідати інтересам суспільства. Проте ця процедура, як і будь-який інший спосіб примусового відчуження об'єктів права власності, має застосовуватись у виключних випадках задля досягнення легітимної мети та з дотриманням балансу інтересів усіх акціонерів, у тому числі щодо виплати власником домінуючого контрольного пакета акцій компенсацій міноритарним акціонерам у розмірі справедливої вартості належних їм акцій. Власник домінуючого контрольного пакета акцій при прийнятті рішення про примусовий викуп акцій та надсиланні відповідної вимоги про придбання акцій повинен

мати легітимну мету позбавлення міноритарних акціонерів права власності на належні їм акції, яка підлягає перевірці судом у разі виникнення відповідного спору. Висновки: у разі оскарження міноритарними акціонерами процедури примусового відчуження належних їм акцій суд має встановити: 1) чи проводилась ця процедура відповідно до норм закону; 2) чи здійснювалась вона з легітимною метою, а саме чи відповідали мотиви мажоритарних акціонерів суспільним інтересам у запровадженні цієї процедури; 3) чи є запропонована міноритарним акціонерам вартість викупу акцій справедливою, та відповідно, чи дотриманий критерій пропорційності втручання у права позивачів» [8].

У постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 905/671/199 від 15 червня 2022 року [9] вперше застосовано доктрину «підняття корпоративної завіси». У цій постанові суд виснував, що «У випадку проведення сквіз-ауту мажоритарний акціонер купує по суті не дрібні пакети акцій у окремих міноритарних акціонерів, які на ринку мають низьку ціну, можуть бути неліквідними, нецікавими для інших інвесторів (через відсутність будь-якого контролю, впливу на справи товариства, тривалу невиплату дивідендів), але мають значну вартість для мажоритарного акціонера, який шляхом сквіз-ауту швидким та зручним для себе способом викупає акції у всіх міноритаріїв без необхідності шукати кожного окремого власника і домовлятися з ним щодо умов індивідуальної угоди, на що звертає увагу скаржник у поясненнях. Відтак в силу специфіки процедури сквіз-аут мажоритарний акціонер фактично купує не міноритарний пакет акцій як такий, а контроль над товариством в цілому (право на витискання міноритаріїв незалежно від їх волі та згоди), тому оцінці для визначення справедливої вартості 1 акції підлягає 100% пакет акцій акціонерного товариства, а не міноритарний пакет. «Підняття корпоративної завіси» щодо емітента та акціонерів разом з їх афілійованими особами та особами, які діяли спільно відповідно до укладеної угоди (підхід до них як до єдиної особи, нехтування самостійною правосуб'єктністю), дозволить суду запобігти можливим зловживанням правом щодо міноритарних акціонерів, захистити їх як слабку сторону у відносинах з емітентом та мажоритарним акціонером.

Доктрина «зняття корпоративної вуалі» є порівняно новою, навіть, для українських науково-правових кіл, не говорячи вже про судову практику. Прийнято стверджувати, що зазначена доктрина як інструмент протидії зловживань в економічному секторі, виникла у країнах загального (прецедентного) права та бере свій початок зі справи «Salomon v. Salomon», котра розглядалася Палатою Лордів у 1897 році і нині вважається однією з ключових справ корпоративного права Великобританії. Суд першої інстанції, при розгляді справи «Salomon v. Salomon» зазначив, що юридична особа є суб'єктом права, що не здатен, в силу особливостей своєї правової природи, діяти самостійно, без рішень осіб, які її створили та (або) контролюють. Саме тому іноді виникає необхідність притягувати до відповідальності перед кредиторами не лише юридичну особу, а й фізичних осіб, котрі є її учасниками. Щоправда, Палата Лордів дійшла іншого висновку, встановивши, що рішення судів першої та другої інстанції, які полягали у спробі розглядати компанію та її засновків разом (невідокремлено), є «непередбаченою законом спробою зняти корпоративну вуаль». Тим самим, вища судова установа Великобританії надала перевагу принципу «обмеженої відповідальності». Однак, не заважаючи на такий результат судового розгляду, саме ця справа стала точкою відліку для розвитку доктрини «зняття корпоративної вуалі» [10 с. 40].

Напрацьована судами країн англосаксонського права практика прийнята законодавством країн континентального права та відіграє важливу роль у сучасному корпоративному праві. Дозволяє судам відступати від положення про самостійну відповідальність юридичної особи та її учасників, якщо статус корпоративної юридичної особи використовується для зловживань [11, с. 34].

Можна стверджувати, що доктрина «підняття корпоративної завіси» допускає можливість відходу від принципу обмеженої відповідальності учасників (засновників) юридичної особи за її зобов'язаннями, а також нехтування юридичною самостійністю окремих корпоративних суб'єктів (зокрема в рамках холдингів, корпорацій або груп компаній), що дозволяє покласти відповідальність однієї особи на інші взаємопов'язані структури в межах єдиного економічного утворення.

Питання солідарної відповідальності особливо гостро постало в процедурах сквіз-ауту: по-перше, через структурування бізнесу вітчизняних емітентів з використанням іноземних юрисдикцій, коли акціонерами товариств є іноземні компанії, а кінцевий бенефіціар (контролер) – громадянин України; по-друге, через реалізацію права обов'язкового продажу акцій власником домінуючого контрольного пакета акцій через афілійованих або уповноважених осіб – фізичних осіб, нерезидентів, що ускладнює і затягує розгляд спору та впливає на виконання судових рішень через відсутність у таких осіб представництв (представників) в Україні та ліквідних активів; по-третє, через ліквідацію заявників вимоги після сквіз-ауту або знищення активів товариств, в яких було проведено сквіз-аут, внаслідок воєнних дій, відкриття провадження у справах про банкрутство (наприклад, приватне акціонерне товариство (далі – ПрАТ) «МК 'Азовсталь'», ПрАТ «ММК Ілліча»); по-четверте, поширення інституту похідного позову виключно на збитки, заподіяні посадовими особами товариству, а не його акціонерам [12, с. 100].

Так, у постанові Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 910/8714/18 від 03 лютого 2025 року [13], суд підтвердив право міноритарного акціонера на звернення з позовом про стягнення справедливої компенсації за продаж належних йому акцій не лише до безпосереднього покупця акцій, а й до афілійованих осіб та кінцевого бенефіціарного власника. Було застосовано доктрину «підняття корпоративної завіси», зазначивши, що відповідачі утворюють єдину економічну групу, вигоду від операції одержав саме бенефіціар, і тому він має нести відповідальність. Такий підхід спрямований на забезпечення ефективного захисту прав акціонера та реального виконання судового рішення [14].

Згідно з підходами, виробленими Європейським судом з прав людини, концепція «підняття корпоративної завіси» застосовується у тих випадках, коли особа, що володіє істотним пакетом акцій, фактично здатна самостійно визначати волевиявлення юридичної особи. Йдеться про ситуації, за яких акціонер активно втручається в діяльність компанії, бере участь в оперативному управлінні, на відміну від пасивного інвестора, що лише очікує на прибутки у вигляді дивідендів. Таким чином, коли юридична особа та її учасник фактично становлять єдине ціле, і їх формальне розмежування є штучним, може мати місце застосування відповідної доктрини. Така правова позиція відображена, зокрема, в рішеннях ЄСПЛ у справах «Альберт та інші проти Угорщини» (Albert and others v. Hungary, 7 липня 2020 р., заява № 5294/14, пункти 138–157) та «Лекіч проти Словенії» (Lekic v. Slovenia, 11 грудня 2018 р., заява № 36480/07).

Висновки

Практика Верховного Суду щодо застосування доктрини «підняття корпоративної завіси» свідчить про поступове формування в Україні ефективного механізму судового захисту прав міноритарних акціонерів у процедурах сквіз-ауту. Судове визнання існування єдиної економічної групи між мажоритарним акціонером, афілійованими структурами та кінцевим бенефіціаром дозволяє притягати до відповідальності саме тих осіб, які фактично контролюють процес примусового викупу акцій та отримують з нього вигоду. Такий підхід забезпечує не лише справедливе відшкодування для міноритарних акціонерів, а й виконує превентивну функцію, знижуючи ризики

зловживання з боку контролюючих осіб. Застосування доктрини «підняття корпоративної завіси» у корпоративних спорах сприяє утвердженню принципів належного корпоративного управління, прозорості та добросовісності у відносинах між учасниками акціонерного товариства.

Список використаних джерел

1. https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_UA.pdf
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах: Закон України від 23 березня 2017 р. № 1983-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1983-19#Text>.
3. Архіпов, В. В., & Холодова, О. Ю. (2022). ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ АКЦІЙ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА З МЕТОЮ ВИКУПУ У МІНОРИТАРНИХ АКЦІОНЕРІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління, (4 (22)), 40-50.
4. Швидка, Т. І., & Логвиненко, С. С. (2021). Дотримання гарантій непорушності права власності в механізмі реалізації процедури сквіз-ауту. Юридичний науковий електронний журнал, (4), 314-317.
5. Жорнокуй, Ю. Викуп акцій мажоритарним акціонером: за та проти / Юрій Жорнокуй // Підприємництво, господарство і право. - 2018. - № 6. - С. 30-34.
6. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1262>.
7. Кологойда, О. (2023). ПРАВОВІ ПІДСТАВИ СОЛІДАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ КОРПОРАТИВНОЇ ГРУПИ У СПОРАХ ПРО ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ПРОДАЖ АКЦІЙ (СКВІЗ-АУТ): ДОКТРИНА" ПІДНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ"(ЗА МАТЕРІАЛАМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ). Law of Ukraine/Pravo Ukraini, (8).
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 908/137/18 від 24 листопада 2020 року. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/93336732>.
9. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 905/671/199 від 15 червня 2022 року. URL: <https://zakononline.com.ua/court-practice/show/19328?from=905%2F671%2F19>.
10. Діденко, В. Ю. Косінова Д. С. ДОКТРИНА «ЗНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ»: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД. № 7(21) (2023): Наука і техніка сьогодні. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4818>.
11. Шаталова, Л. М. (2025). Доктрина «підняття корпоративної завіси»: теорія і практика. [Електронний ресурс]/Шаталова ЛМ//Правничі студії пам'яті Василя Івановича Синайського: зб. тез доп. VI щоріч. круглого столу, м. Київ, 16 квіт. 2025 р./М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана;[редкол.: АВ Богданець, ВМ Чернега, ЛМ Шаталова].-Електрон. текст. дані.-Київ: КНЕУ, 2025.-С. 32-37.-Назва з титул. екрану.
12. Кологойда, О. (2023). ПРАВОВІ ПІДСТАВИ СОЛІДАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ КОРПОРАТИВНОЇ ГРУПИ У СПОРАХ ПРО ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ПРОДАЖ АКЦІЙ (СКВІЗ-АУТ): ДОКТРИНА" ПІДНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ"(ЗА МАТЕРІАЛАМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ). Law of Ukraine/Pravo Ukraini, (8).
13. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 910/8714/18 від 03 лютого 2025 року. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/125060495?from=905%2F671%2F19>.
14. Корпоративні спори у 2025 році: вісім ключових висновків КГС ВС. URL: <https://unba.org.ua/publications/10219-korporativni-spori-u-2025-roci-visim-klyuchovih-visnovkiv-kgs-vs.html>.